

FENOMENA EVOLUSI DAN REVOLUSI MAKNA PERKATAAN MELAYU: TINJAUAN AWAL

*(EVOLUTIONARY AND REVOLUTIONARY WORD CHANGE
(PHENOMENA) IN MALAY: A RELIMINARY STUDY)*

Wan Robiah Meor Osman & Chong Shin

Abstrak

Bahasa berubah seiring dengan perkembangan kemodenan tamadun manusia. Perubahan bahasa adakalanya berlaku secara perlahan-lahan dan adakalanya berlaku secara drastik. Manusia sebagai penutur bagi satu-satu bahasa tidak dapat mengelak daripada impak teknologi maklumat yang secara langsung menyebabkan perubahan bahasa. Penutur juga tidak dapat menahan bahasa daripada terus berkembang secara pantas dan drastik kesan daripada gaya komunikasi masyarakat dunia yang berteraskan dunia rangkaian jalur lebar. Oleh hal demikian, makalah ini meneliti kelainan makna daripada segi evolusi (dalam dua Kamus yang dibandingkan iaitu Kamus R. O Windstedt (1960) dan Kamus Dewan Edisi Keempat (2007)) dan daripada segi revolusi menerusi penggunaan sesuatu kata di media dalam talian iaitu Facebook dengan memanfaatkan Teori Tangan Ghaib oleh Keller (1994). Kajian ini juga memanfaatkan carian enjin google trends untuk melihat populariti kata yang dianalisis. Sebanyak tiga kata dianalisis iaitu kisah, kunyit dan kencing. Hasil kajian menunjukkan terdapat kelainan antara perubahan makna kata yang dikaji daripada segi evolusi dan revolusi. Walaupun terdapat perbezaan antara perubahan makna evolusi dan revolusi, namun kedua-dua perubahan ini tetap memberikan sumbangan kepada Perkamusan Melayu. Dunia perkamusan Melayu dilihat perlu bergerak seiring dengan arus globalisasi masyarakat agar ia terus kekal relevan sebagai dokumen penting penggunaan bahasa penuturnya.

Kata kunci: Kelainan perubahan makna, evolusi, revolusi, perkamusan Melayu

Abstract

Languages change in line with the progress of modern human civilization. Language change sometimes occur gradually and may also happen drastically. Humans as language speakers are unable to avoid the impact that information technology has on language change. Speakers are also unable to stop language from further developing rapidly and drastically due to the influence of the internet on today's global communities' style of communication. On this basis, this paper aims to investigate word meaning differences from the evolutionary point of view (Two dictionaries were compared namely R. O Windstedt (1960) and Kamus Dewan 4th Edition (2007)), and from the revolutionary point of view using online word search via Facebook based on the Theory of Invisible Hand. This study also made use of google trends search to examine the popularity of selected words. A total of three Malay words were analyzed which are kisah, kunyit, and kencing. Research showed that there were differences between word meanings analyzed from the aspects of

evolution and revolution. Despite the differences, these meanings prove to be an invaluable contribution to Malay lexicography. The domain (world) of Malay lexicography needs to progress together with the globalized society to remain relevant for the continuous language documentation of its speakers.

Keywords: *Differences word meaning, Evolution, Revolution, Malay lexicography*

PENGENALAN

Setiap bahasa di dunia berubah. Perubahan lazimnya disebabkan oleh faktor-faktor persekitaran yang melingkungi kehidupan seharian sesebuah masyarakat. Jika dilihat 20 tahun dahulu sebelum teknologi maklumat berkembang pesat bahasa masih berubah, namun perubahannya berlaku secara perlahan-lahan dan beransur-ansur. Hal ini dimaksudkan sebagai evolusi iaitu perubahan atau perkembangan secara beransur-ansur kepada haiwan atau tumbuhan, daripada satu generasi kepada generasi lain (Kamus Dewan Edisi Keempat 2007). Pemerian kamus hanya mengehendkan evolusi kepada haiwan, tumbuhan dan manusia sedangkan takrifannya boleh sahaja merangkumi kepada segala kegiatan berkaitan manusia seperti berbahasa dan berkomunikasi. Bikerton (2007) mengatakan evolusi bahasa merupakan satu aspek yang luas dan rencam yang melibatkan pelbagai faktor yang terlibat serta pelbagai disiplin yang membabitkan ahli biologi, pakar neurologi, antropologi, ahli arkeologi, saintis komputer, ahli falsafah dan tidak terkecuali ahli bahasa yang memainkan peranan penting dan utama.

Manakala revolusi pula mempunyai dua maksud dalam Kamus Dewan Edisi Keempat (2007) iaitu pertama, bermaksud perubahan sesebuah kerajaan, sistem politik, atau sistem sosial yang dilakukan secara radikal dan kekerasan, seperti rusuhan dan pemberontakan bersenjata dan maksud kedua ialah perubahan yang menyeluruh dan mendadak, terutamanya daripada segi cara berfikir, bertindak, dan sebagainya. Menerusi pemerian kamus ini revolusi bermaksud suatu perubahan yang berlaku secara besar-besaran, mendadak dan dengan kadar yang cepat atau pantas. Perubahan ini boleh berlaku daripada sudut yang positif atau negatif.

David Crystal (2003) menegaskan bahawa dunia rangkaian jalur lebar yang menawarkan perkhidmatan rangkaian komputer antarabangsa iaitu internet dengan pelbagai gaya penulisan seperti surat khabar, laporan saintifik, buletin dan sebagainya. Ia memperkenalkan kita kepada gaya penulisan yang adakalanya tidak pernah kita temui sebelum ini. Masyarakat sering mengatakan internet sebagai satu revolusi sosial dan ia juga merupakan satu revolusi linguistik kerana terdapatnya komunikasi manusia dalam rangkaian internet tersebut. Tambah David Crystal (2001), perubahan yang drastik seperti revolusi ini menunjukkan kepada masyarakat tentang perubahan paradigma yang baharu dan tempoh peralihan ini tidak dapat dielakkan dan masyarakat juga tidak mempunyai gambaran tentang peranan bahasa perhubungan global yang sebenarnya kerana mereka tidak pernah mengalaminya sebelum ini.

Oleh hal yang demikian, makalah ini merupakan tinjauan awal berkaitan kelainan makna yang tercetus hasil (1) evolusi makna yang berlaku pada dua kamus Melayu yang berbeza generasi iaitu *Kamus Bahasa Melayu* R. O. Windstedt (KBMRO) (1960) dan Kamus Dewan Edisi Keempat (KDEK) (2007), dan, (2) revolusi makna yang berlaku kesan daripada kemunculan media dalam talian seperti *Facebook*.

METODOLOGI

Makalah ini memanfaatkan media sosial *Facebook* sebagai sumber data utama dan menganalisis berdasarkan Teori Tangan Ghaib oleh Keller (1994). Media sosial *Facebook* dipilih kerana ia memaparkan latar kajian yang realistik dan bersifat semasa. Hal ini kerana, data kajian dapat diakses dengan mudah dan kaya dengan sumber interaksi masyarakat moden kini. Sebanyak tiga data kata dianalisis iaitu *kisah*, *kunyit* dan *kencing*. Kata-kata ini dipilih disebabkan kadar penggunaannya yang tinggi dalam komuniti siber (berdasarkan laporan daripada *Google Trends*). Ketiga-tiga kata ini dilihat